

Shartli belgilar

Yangi mavzu
bayoni

Savollarga
javob bering

O'ylab
ko'ring

Og'zaki topshiriq

Birlashtiring

Tinglang

Toping

Bu qiziq

Yodda saqlang

Ko'rsatkich
bo'ylab o'qing

E'tibor bilan
o'qing

Kim topqir

O'qishni biladigan
o'quvchilarga

Dars yakuni

Qadrli o'quvchi!

Alifbe – sizning birinchi va eng sevimli kitobingiz. Bu kitob sizga sehrli tovush va harflar olami, so'zlar dunyosi haqida ko'p narsalarni gapirib beradi. Siz bu kitobdan o'qishni, yozishni o'rganib olasiz. Shu bilan birgalikda qiziqarli topshiriqlar bajarasiz. O'rganganlaringiz sizga keyingi bilimlarni egallashingizda yo'lchi yulduz bo'ladi. Sizga omad yor bo'lsin!

Salom, maktab

Yetti yoshga to'ldim men,
Maktab sari keldim men.
Salom, maktab, jon maktab,
Quchog'ingga ol, maktab.

O'zim yaxshi bolaman,
Eng a'luchi bo'laman.
Ona yurtim dilbandi,
Istiqlol farzandiman.

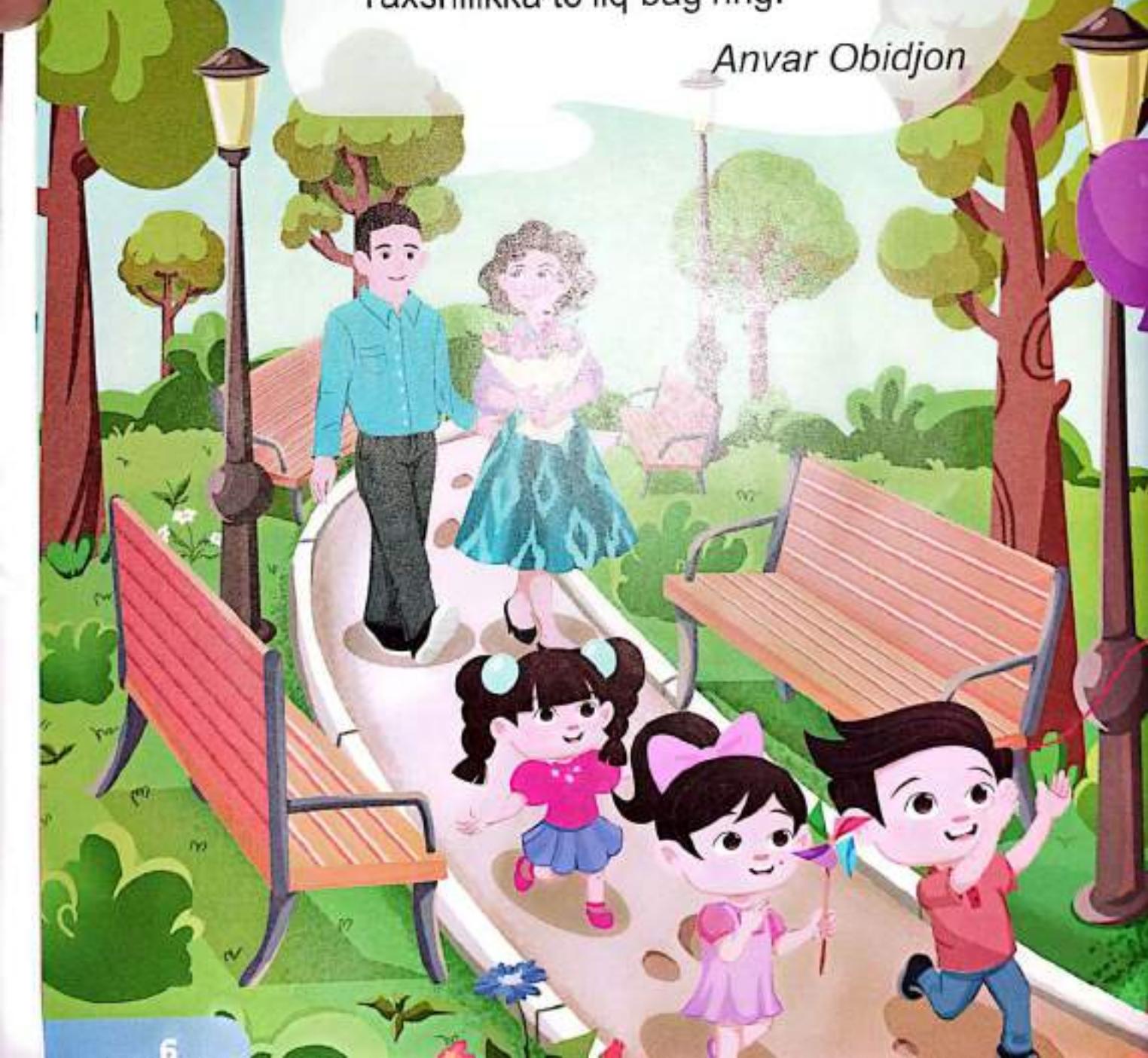
Zahro Hasanova

O'zbekiston

Aziz o'lкам, о'зинг ко'ркам,
Chinorlaring bizdek o'ktam.
Tosh ham gullar tuprog'ingda,
Mehring qaynar bulog'ingda.
Qo'li ochiq bog'laring ko'p,
G'aznaga kon tog'laring ko'p.
Yashnamoqda qishloq, shahrинг,
Yaxshilikka to'liq bag'ring.

Anvar Obidjon

O'quvchimga tilaklarim

Men shunday kitob –
Betlarim – oftob.
Men – senga o'rtoq,
O'qishda hamroh.

O'rganib oz-oz,
"Vatan" so'zin yoz.
O'qigin, tolma,
Orqada qolma!

Kavsar Turdiyeva

So'z va gap

– bitta so'zni ifodalaydi.

Ortiqchasini topping. Qolgan narsalarni bir so'z bilan ifodalang.

?

So'zlarni bo'g'inlarga bo'lish

Oilam

Oila desam, biri tan,
Biri jondek ko'rinar.
Mo'jazgina mustahkam,
Bir vatandek ko'rinar.
Oila – otam, oila – onam,
Oila – ukam ko'zлari.
Oila – singlim, oila – bobom,
Buvijonim so'zлari.
Men ulardan o'zimni
Tasavvur etmam ayro.
Oila – kichik vatanim,
Men jilg'aman, u – daryo.

Zahro Hasanova

Alifbe qahramonlari bilan tanishuv

Mening ismim Akmal.
Men atrofimizdagi olamni
o'rganishga qiziqaman.

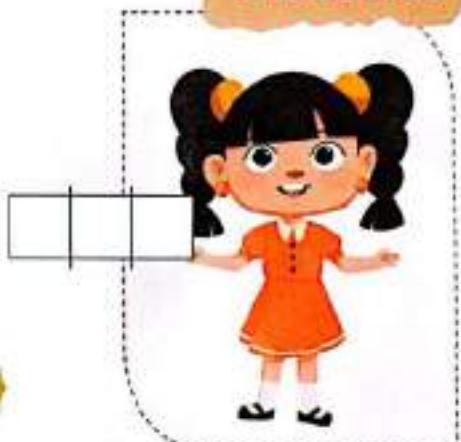
Aziza

Mening ismim Aziza. Men
matematika va sportni yaxshi
ko'raman.

Biz Akmal bilan egizaklarmiz.
Men qiziquvchan va quvnoq
Madinaman.

Madina

Jasur

Men esa Jasurman. Men
musiqa asboblarini chalishni
bilaman.

Tovush

Unli tovush

--	--	--	--	--

Undosh tovush

--	--	--	--	--

Bo'g'inlarga bo'ling va bir so'z bilan ifodalang.

--

--	--

--	--

--	--	--

--	--

--	--	--

--	--

--	--	--

--	--

Yer tagida yetilar,
Ko'p vitaminli bo'lar.
Shirasi bor, lek tuzsiz,
Palov pishmaydi usiz.

Kech kuzgacha uzilmas,
To yozgacha buzilmas.
Derlar: ming dardga davo,
Uning nomidir...

Qo'nadi ming bir gulga,
Sog'liq ulashar elga.

--	--	--

--	--	--	--

--	--

--	--	--	--

--	--	--	--

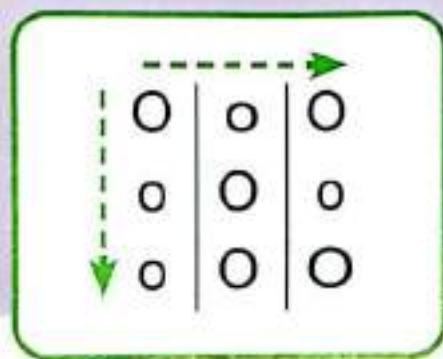
--	--	--	--	--

[o] tovushi cho'ziq talaffuz qilinadi. Shuning uchun u unli tovush. Lablaringizni biroz oldinga chiqarib ayting: [O-o-o]

"O"ning shakli o'xshaydi,
To'lin oyga, quyoshga.
Velosiped g'ildiragi,
Qovun yoki koptokka.

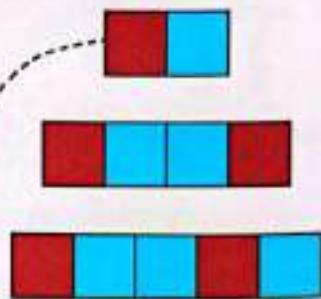
o-o-o-o-o

o-o-o-o-o

Oltin
tarvuz

Dunyodagi eng aziz inson,
"Kim u?" deya so'rashsa bizdan.
"Ona" deymiz hammamiz shu chog',
Ha, shu so'zda, menman ilk harf.

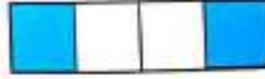
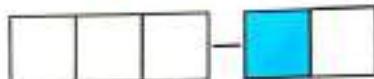
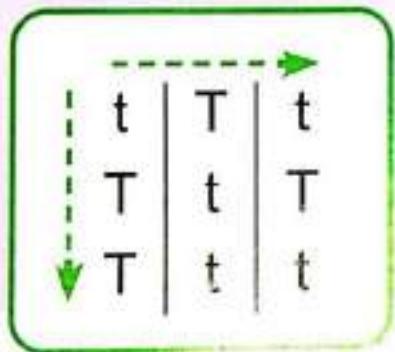

[t] tovushi qisqa aytildi. Shuning uchun u undosh tovush. Tishlar bir-biriga yaqinlashadi. Havo og'izga kelgach, shovqin bilan talaffuz qilinadi.

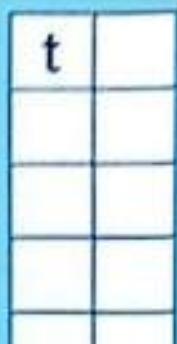
Qalpog'i bor boshida "T"ning,
Qor-yomg'irni pisand qilmaydi.
Agar uni olib qo'ysangiz,
Birga o'xshab qolar, bo'lmaydi.

Tez aytish

Turna tipratikanni turtdimi?
Tipratikan turnani turtdimi?

Tez aytgin-u, tez gapir,
Tez aytganga bir patir.

Ot . ot.

Toshkent – O'zbekiston poytaxti

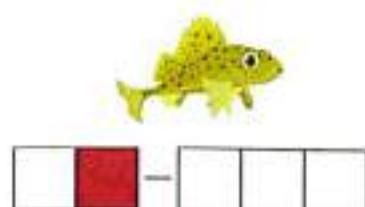
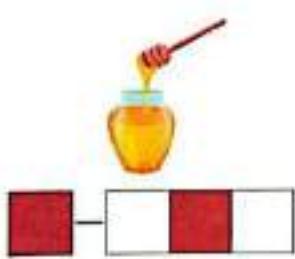
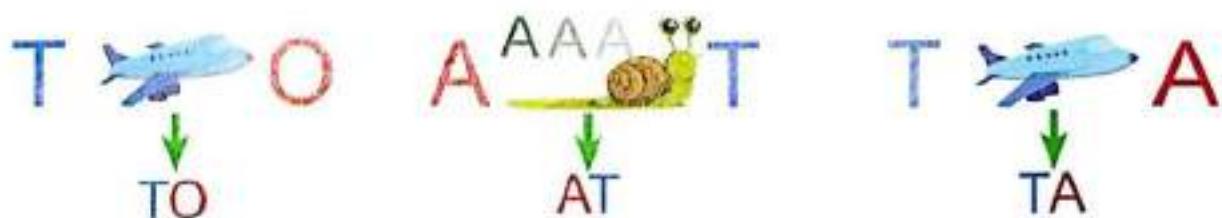
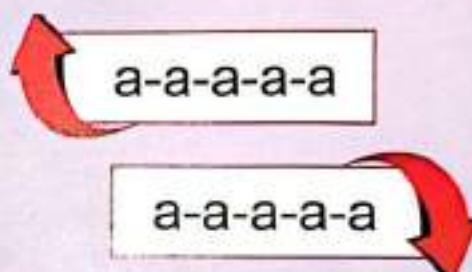
[a] tovushi – unli tovush.
Og'zingizni katta ochib, erkin
talaffuz qiling: [A-a-a-a]

Hamma alifbo asli
"A" bilan boshlanadi.
Akmal, Aziza, Ali
Men bilan boshlanadi.

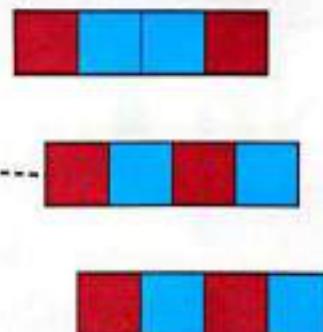
A	a	a	At	at
a	A	a	Ta	ta
a	A	A	Oa	oa

A		
---	--	--

a		
---	--	--

o	a

t	

Qaysi ari "A" harflari orqali gulzorga tezroq yeta oladi?

Alpqomat Alpomish,
Bo'lsin ko'p senga olqish.
Asl, alp o'g'lonisan,
O'zbek elin dostonisan.

[n] tovushi – undosh tovush.
Lablar biroz ochiq. Til yuqori
tishlarga tegadi. Havo og'izga
kelgach, burundan chiqariladi.

Uni yasamoq oson,
Diqqat bilan qaragin.
Ikki ustun orasiga,
Qiya ustun tiragin.

n	N	n	No	na	on
N	n	N	Na	an	ta
n	N	n	No	no	to

o na
o ta
a na

10

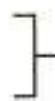
blue	white	-	white	white	white
------	-------	---	-------	-------	-------

white	blue
-------	------

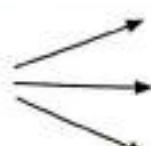
blue	white	-	blue	white	-	white	white
------	-------	---	------	-------	---	-------	-------

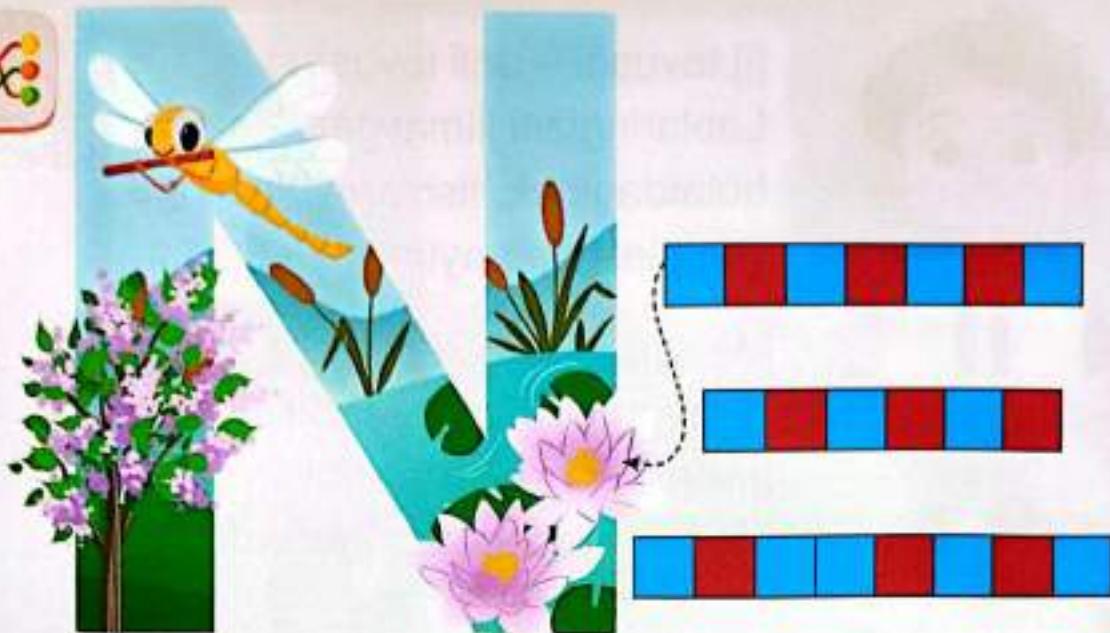
o-ta
o-na

a-na

non
ot
no-ta

o	a

t	n

o-na
o-ta
a-na

ot
non
on

a-na
o-na
o-ta

Ona, ana non.
Ota, non _____.
Non _____.

Boshqotirmani yeching.

N + 6 + n

+ na

Rizqimiz manbai don,
"N"dan boshlanar non ham.
Nonni uvol qilsangiz,
Xafa bo'laman men ham.

[i] tovushi – unli tovush.
Lablaringizni jilmaygan
holatdagidek, tishlarni bir-biriga
yaqinlashtirib ayting: “I-i-i”

Menga juda o'xshagani
Simyog'och va terakdir.
Ikrom, Ilhom so'zlarini
Mendan boshlash kerakdir.

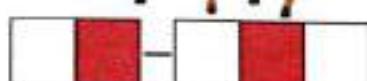
I	I	i	i	It	in	ti
i	i	i	i	Ta	it	na
I	I	I	I	Ni	ni	on

i-i-i-i-i
i-i-i-i-i

in	ot	ana	ona	nota
it	on	non	ota	nina

2

Ko'rinishi kalta arqon,
Qo'l-oyoqsiz chopar chaqqon.

22

Kiygan ko'ylagi o'ziga foydasiz.

o	a
i	

t	n

in it	on ot	i-ni i-ti	ni-na no-ta	ni-na-ni in-na-na
----------	----------	--------------	----------------	----------------------

It in

innana

So'zlardan bir harfni o'zgartirib, yangi so'z hosil qiling.

Ot, it, ota, ana, ona, on

Ikki
do'st

[l] tovushi – undosh tovush.
Tishlar bir-biriga yaqinlashgan. Til uchi yuqori tishlar orqasida. Havo qisman burundan chiqariladi.

Boltacha o'tin yorib,
So'ngra uyda dam olar.
"L"ga o'xshar ekan deb,
Bolalar eslab qolar.

la

li

il

lo

ol

lin

lan

il	til	ol-ti	to-la	A-li
ol	tol	al-la	lo-la	Lo-la
la	nol	o-i-la	no-la	No-i-la

Qush nomlari orasida "L" tovushi ishtirok etganlarini toping.

A-li
Lo-la
No-i-la

a-na

tol
nol
til-la
ol-ti

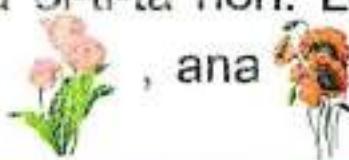
o	a
i	

t	n
I	

al li		nol lol		ol-tin to-la		lo-la no-la		No-i-la Lo-la
----------	--	------------	--	-----------------	--	----------------	--	------------------

O-ta, a-na ol-ti-ta non. Lo-la, non-ni ol.
Ona, ana , ana .

Chizma asosida gaplar tuzing.

Ali, Lola [] [].

Lola, [] [] [].

Ali, [] [] ?

[m] tovushi – undosh tovush.
Lablaringizni kuchsiz birlashtiring.
Tishlaringiz ozgina ochiq holda
tovushni talaffuz qiling.

Yozolmaysiz mensiz maymunni,
Muzqaymoq ham yozilmas mensiz.
“Mu-u” deyishga yordam bermasam,
Yurar edi sigir ham unsiz.

ma	tom	ol-ma	o-lim	Na-i-ma
mi	ilm	ma-na	o-lam	O-mon
mo	mol	ni-ma	a-lam	Man-non

ma mi im mo nom min man

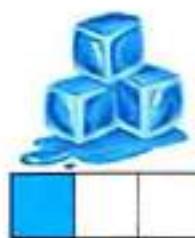

Na-im
O-li-ma
O-mi-na

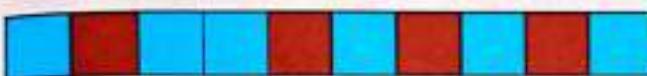
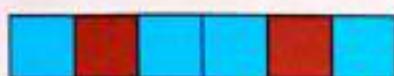
ma-na

i-lon
ol-ma
ni-na
o-lim

Mitti
quyon

o	a
i	

t	n
l	m

Ona, ma-na

O-mon, ana mal-la

, ana

O-lim, ni olma. ni ol.

Yer ostida, yer ustida,
Bir transport tez yurar.
Elektrli relsi bor,
Odamlar kutib turar.

[u] tovushi – unli tovush.
Lablaringizni oldinga
naychaga o'xshatib chiqargan
holda talaffuz qiling: "U-u-u"

O'rtasiga nuqta qo'ysak,
O'xshaydi qulf qorniga.
"U" bizdan ranjiydi-da,
Kalit suqsak burniga.

U	u	u	Un	tu	ut
u	U	u	Ul	nu	un
u	U	U	Um	mu	um

u-u-u-u-u

u-u-u-u-u

mu

um

tu

un

lu

nun

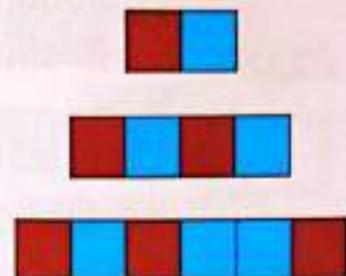
tut

un	uni	unum	tutun
in	lol	til	tu-man
on	tol	tun	um-mon
un	tut	min	um-mat

 nima? limon. malina.

Ana u nima?

U ini. nima? . .

o	a
i	u

t	n
l	

O-lim
O-mi-na

]
→ a-na

tu-tun
tu-man
um-mon

Um-mat
Na-i-ma

]
→ ma-na

non
li-mon

Olima, Omon, Lola

Olima

Omon

[d] tovushi – undosh tovush.
Lablar biroz ochiq. Tilning uchini
yuqori tishlarga tirab tovushni
talaffuz qiling.

Delfin – mohir dengizchi,
Dono, aqlli biram.

Suvdan sakrab chiqsa-chi,
"D"ga o'xshar shakli ham.

	ud	ado	odam	dono
da	dil	do-no	o-dim	Do-no
di	don	da-da	o-dil	Da-min
od	dum	da-la	o-dat	A-do-lat

din don dod dum dul dat did dil

Dalada

Dalada _____. _____.

Otam daladan ____ oladi.

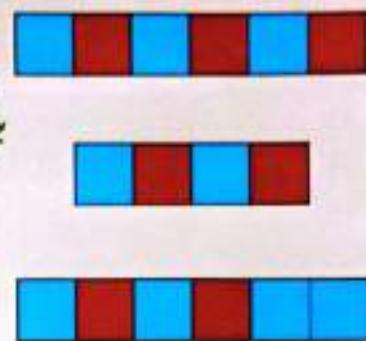
donidan un _____. dan non _____.

Non _____.

Do'st do'stga boqar,
Suv soyga oqar.

Do'st do'stlikda toblana!
Bilim – tortishuvda.

o	a
i	u

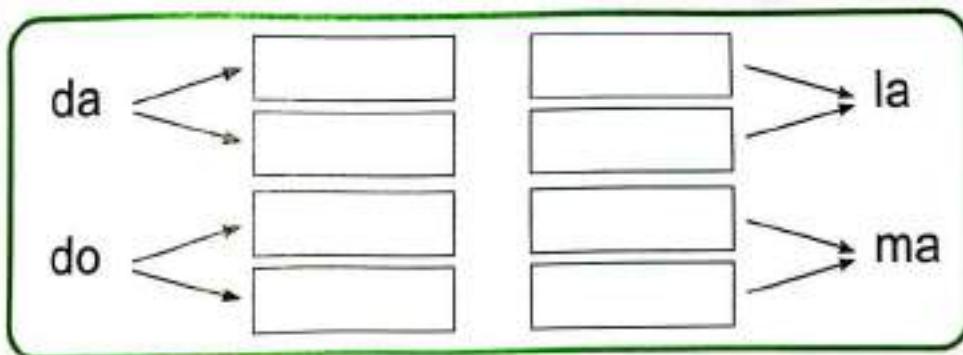
t	n
l	m
d	

do	dil	dod	o-dim	O-dil
du	dim	did	do-im	O-di-na
id	dam	duo	dom-la	Ma-di-na

Ikkinchi bo'g'inni topib, so'z hosil qiling.

Chizmaga mos so'zni rasmdan toping.

[]	[]	[]	[]	[]	[]
-----	-----	-----	-----	-----	-----

[k] tovushi – undosh tovush.
Lablaringizni biroz oching.
Tilingizni tishlarga tekkizmay
talaffuz qiling.

Kitobda ko'rdim bir harf,
Bir qo'lini ko'tarib, oyog'in kerib turar.
"Kimsan o'zing?" – deb so'rasak,
"K" bo'laman", – deb aytar.

ku	aka	ikki	kokil
ka	kim	ki-no	ka-lit
ki	kon	ka-nal	ka-mon
ok	kun	kat-ta	kak-lik

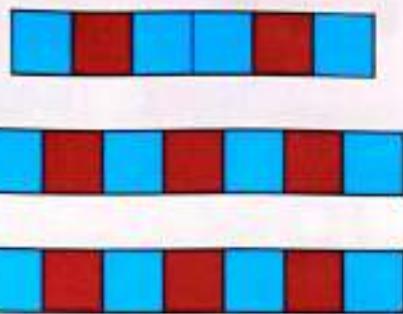
Ko-mil
Ak-mal
Ka-mo-la

kud kim kat kit kun duk kul kut

Malik bilan Kamol – aka-uka.
Malik Kamoldan katta. Kim aka?
Malik – aka. U .

o	a
i	u

t	n
l	m
d	k

Ka-mol
Ko-mi-la
Ko-mil

a-na → ku-lol
ku-lol
kak-ku
kak-lik
ka-ka-du
ka-ma-lak

– Nima?
– Kit.

– Kim?
– Malika.

– ?
– .

O'rganar avval odob,
Kitob o'qigan bola.
Yuzi bo'ladi oftob,
Kitob o'qigan bola.

[o'] tovushi – unli tovush.
Lablaringizni oldinga
naychaga o'xshab chiqaring.
Tishlarni lablar bilan bekitib
talaffuz qiling: "O'-o'-o"

Belgimni olsangiz gar,
O'zim "O"ga o'xshayman.
Otda belgi bo'lsa gar,
Maysa, o't bo'lib qolar.

o'n	ko'l	ko'k	o'-tin	to'-kin
o't	mo'l	do'l	to'-la	mo'-min
do'	to'n	to'-ti	to'n-ka	do'-la-na

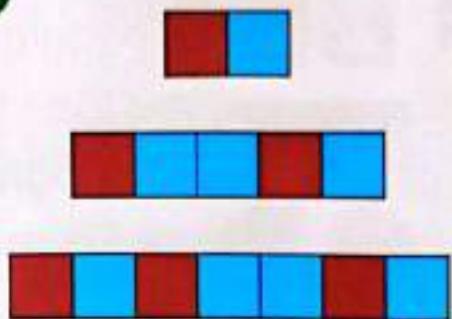
o't mo' o'n do'k ko'n ko'd do'l ko'l

- Aka, ana u nima?
- O'ktam, u katta ko'm-ko'k ko'l.
- Unda ana u nima?
- U .
- . ko'lda nima [] ?
- U ko'lda [].

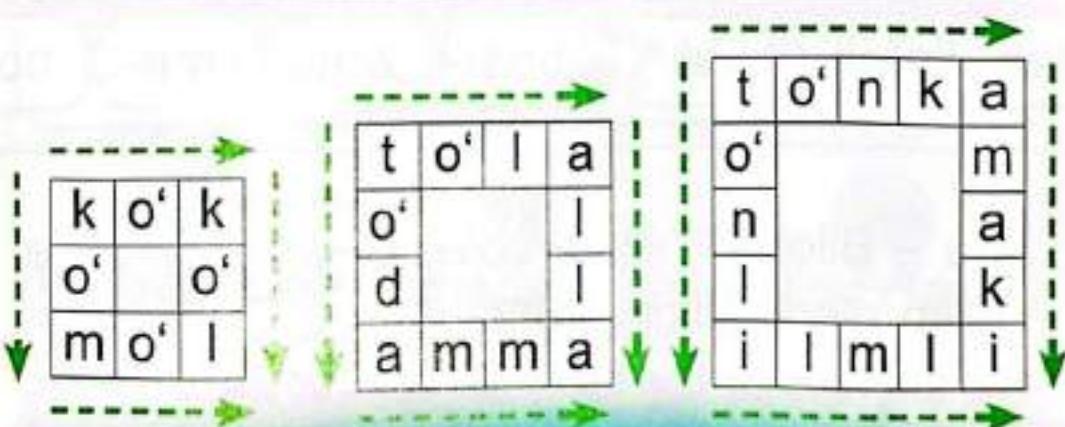
Mana, katta ko'm-ko'k ko'l.
Ko'lda [] [].

o	a
i	u
o'	

t	n
l	m
d	k

ko'l
mo'llo'n-da
o'n-tako'm-ko'k
ko'k-lamko'l-mak
ka-ma-lak

O'l-kam

[b] tovushi – undosh tovush.
Lablaringizni bir-biriga
biriktiring. Havo chiqishi bilan
birdaniga ochib, tovush hosil
qiling.

Baliq suvda suzadi,
Go'shti maza bo'ladi.
Bodring, banan so'zlari
"B" harfidan boshlanadi.

bu	bo'l	bi-no	bi-lim	bu-lut
ba	bol	bo-la	bi-lan	bo-dom
ob	bob	bu-ta	bi-lak	bom-dod

tab

lab

bil

bo'l

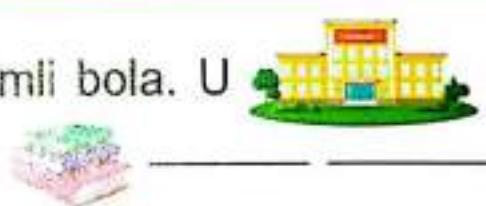
but

bol

bob

Bu – Bilol. U bilimli bola. U da
bilim oladi. Bilol _____.

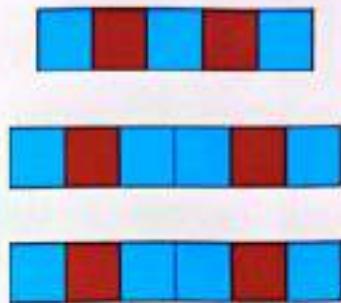
Mana bu . Bu li .

Mana bu . Unda _____.

Bo'ri bilan
tulki

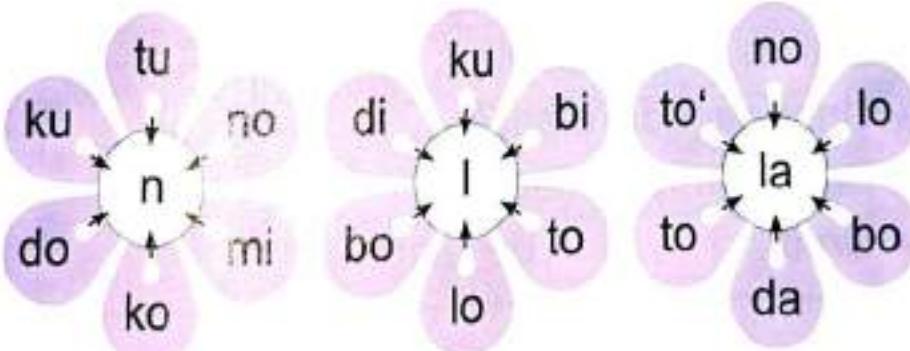
o	a
i	u
o'	

t	n
l	m
d	k
b	

bo-bo	o-dob	ba-ton	bi-no-an
bo-la	o-bod	ta-bib	ba-ta-mom

O-na bi-lan bo-la, bi-lan lo-la.

Alla

Alla, bolam, alla,
Tili bolim, alla.

[e] tovushi – unli tovush.

Lablaringizni kulgan, oldingi tishlar ko'rinib turgan holatda talaffuz qiling: "E-e-e-e"

Hovlidagi narvoncha
Birdan sinib qolibdi.
Bitta ustuni tushib,
"E" harfiga aylanibdi.

el	bek	e-kin	ke-ma	el-lik
en	kel	e-tik	be-da	e-tak
ek	men	e-lak	de-ma	me-dal

el

ne

et

med

kel

deb

bel

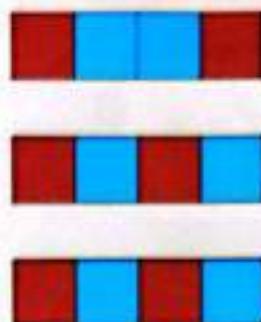

- Malika eladi.
- Unni nimada eladi?
- Buni Otabek biladi.
- Unni da eladi.

Bu qaysi ertak qahramonlari?

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	

bet
bel
ket

te-kin
me-bel
me-tall

be-kat
ke-lin
ket-mon

es-da-lik
be-ma-lol
be-da-na

Ota-bek bilan El-bek – aka-uka.

Ota-bek ma-te-ma-ti-ka _____.

U a-ka-de-mik _____. U _____ _____.

Ki-tob bi-lim man-ba-i, – deb bi-la-di.

El-bek-ka li _____.

U ni _____.

– Ana keldi.

– Kemada Elbek keldi.

– Elbek nima olib keldi?

– Elbek olib keldi.

[y] tovushi – undosh tovush.
Tilingizni pastki kurak
tishlarga tekkizib, tovushni
talaffuz qiling.

Asli juda ko'p bo'lar,
Daraxtlarda "Y" harfi.
Ham cho'zmani eslatar,
Ayri shox – shoxlar ayri.

yil	yon	yuk	yel-ka	yo'-lak
yel	yod	yoy	yet-ti	ye-lim
yo'l	yem	yum	ya-na	ya-kun

ye

ey

iy

oy

yeb

bey

yom

Raqamlarni to'g'ri ketma-ketlikda qo'yib, so'zlarni
toping.

3	4	2	5	1
y	i	i	k	k

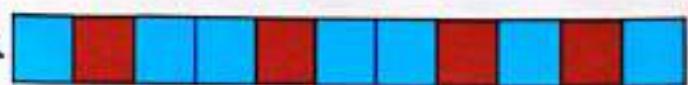
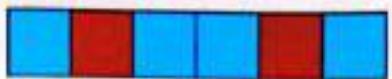
1	3	4	2	6	5
I	y	I	a	k	a

2	1	3	5	4
e	y	I	m	i

Yelkanli kema

Bo-bom kat-ta yel-kan-li ke-ma o-lib kel-di.
Men u bi-lan o'y-nay-man. "Yel-kan-li ke-ma yel-
ka-ni ma-to-dan ti-ki-la-di", – de-di bo-bom.

oy	moy	oyi	tu-ya	yo'l-yo'l
o'y	to'y	aya	bo'-ya	yak-dil
uy	boy	uya	de-ya	yak-ka

Kim odobli?

– Oyi, Laylo katta yo'lda o'ynaydi. Oydin katta yo'lda o'ynamaydi. "Akam, ukam bilan maydonda o'ynayman", – deydi u. – Oyi, Oydin odoblimi yoki Laylo odobli?

[r] tovushi – undosh tovush.

Tishlar bir-biriga yaqinlashib, til uchi ko'tariladi va titraydi. Natijada havo tebranib, tovush hosil qiladi.

– Randa, romda "R" tovushi,
Uni qanday yozaman?

– Bir qo'lni belga qo'yib,
Bir oyoqni tiragin,
"R"ga o'xshab qolding sen,
Bir oynaga qaragin.

or	yurt	a-tir	ra-di-o	Ab-ror
bir	mard	ya-ra	do-i-ra	Bo-bur
nur	dur	ar-ra	mi-no-ra	No-di-ra

re

ar

ur

ru

run

rim

lor

– Bu kim?

– Bu _____.

U yasaydi.

– Bu kim?

– Bu _____.

U bilan _____.

– Bu nima?

– Bu robot.

U bilimdon

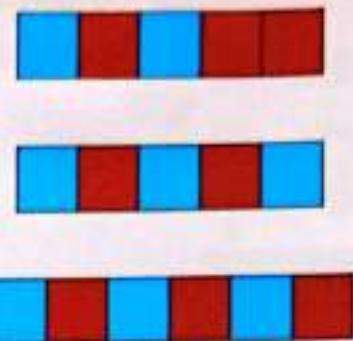

– Bu nima?

– Bu rubob.

Unda kuy _____.

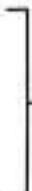

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	y
r	

Di-yo-ra
No-dir
A-no-ra

ma-na bu

ran-da
romb
te-mir
o'r-dak
o'r-mon

Birdamlik

Akrom, Karim, Barno, Lobar bir bo'lib,
raketa . Akrom karton olib keldi.
Barno ulardan raketa bo'laklarini tayyorladi.
Karim bilan Lobar bu bo'laklarni yelimladilar.
Bolalar birdamlik katta ekanini bildilar.

[q] tovushi – undosh tovush.
Talaffuz qilganingizda til tebranib,
o'pkadan chiqayotgan havo oqimi
portlab tovush hosil bo'ladi.

"O" va "O'"ga o'xshar shaklim,
Ammo farqim bor jindek,
Mening asosiy farqim,
Dumim bor quyonchadek.

oq	qur	qa-ra	qa-tiq	o'r-toq
qir	yuq	qa-ra	qu-loq	qay-moq
qor	to'q	qo'-ra	qa-lam	qar-moq

qe

qu

iq

oq

qo'n

req

qat

El qadrini el bilar,
qadrini – yer.

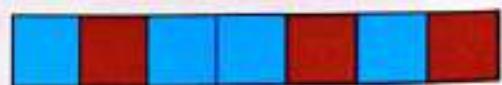

Ilm – oqar buloq,
ilm – yonar .

Qizil kitob

Qizil kitob – noyob
kitob. Unda yo'qolib
borayotgan hayvonlar,
qushlar, o'simliklar nomiga
keltiriladi.

aql	qol	qalb	iq-bol	qu-duq
toq	yo'q	u-loq	ni-qob	tir-noq
yoq	qoq	bu-loq	ir-moq	qa-no-at

Tez aytish

Qora qarg'a qorga qo'ndi,
Qorni cho'qib "qag" – deb qo'ydi.
Qirq quyon oq, qirq biri qora.

Ko'lmakdagi qurbaqa,
Qiladilar " ".
Kitobim o'qitmadi,
Kuyini tindirmadi.

[s] tovushi – undosh tovush.
S tovushining talaffuzida lablar
kulgan holatda, tishlar bir-biriga
yaqinlashib ko'rinish turadi.

Ilmoqchaga o'xshatib,
"S" bo'yynini egadi,
Davom ettirsa uni,
Sakkiz bo'lib qoladi.

sal	sut	sirk	sa-bo	sa-riq
sel	so'l	sabr	sa-mo	sal-qin
sen	so'm	sayr	sa-bab	sak-son

sas sin so'm som sut sen tus

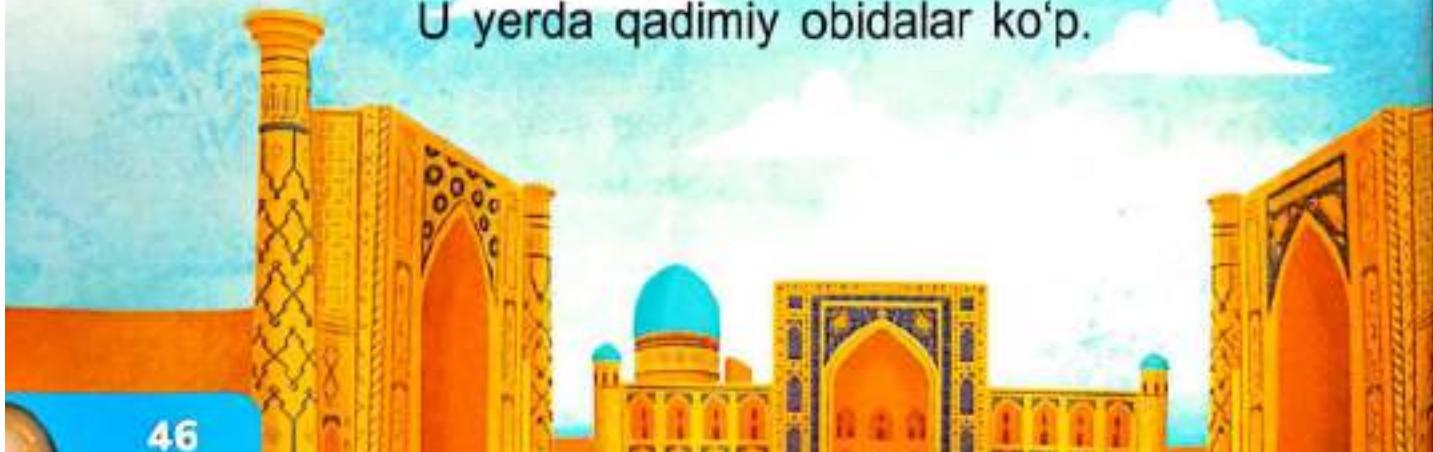

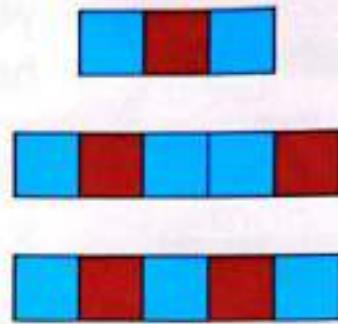
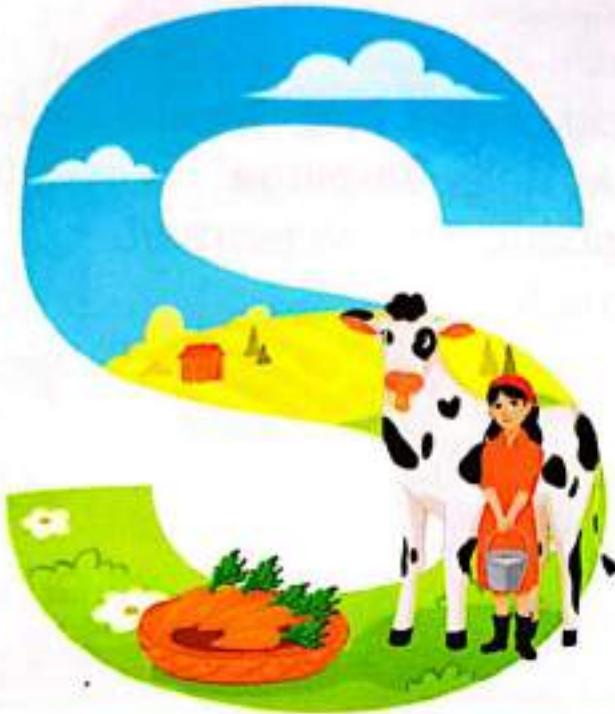
Tilimda totli kalom,
Udir salom, assalom.
Qo'lim ko'ksimda deyman,
Yurtim salom, assalom.

Samarqand

Samarqand – dunyoga mashhur shahar.
U yerda qadimiy obidalar ko'p.

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	y
r	q
s	

sir
sut
sim

sil-liq
sa-riq
mu-nis

san-diq
siy-rak
sa-no-at

as-sa-lom
sa-do-qat
sa-rim-soq

Sirkda

Men oilam bilan sirkka bordim. U yerda arslon, to'ti, maymun, yo'lbars, it, kabutarni ko'rdim. Arslon bilan yo'lbars to'siqdan sakrab o'tdi, to'ti bilan it sonlarni sanadi. Maymun esa odamlarni kuldirdi. Sirkdan men mamnun bo'lib qaytdim.

[z] tovushi – undosh tovush.
Talaffuzida lablar kulgi holatida.
Tishlar ko'riniib, bir-biriga
yaqinlashadi. Tovush tebranib
hosil bo'ladi.

Zinada turgan o'rtoq,
Senga bordir bir so'roq.
"N"ni qanday ushlasang,
"Z"ga o'xshaydi ozroq?

zal
zeb

zar
zor

zabt
zulm

zi-rak
zo'r

zum
ziy-rak

ze

zil

zul

zam

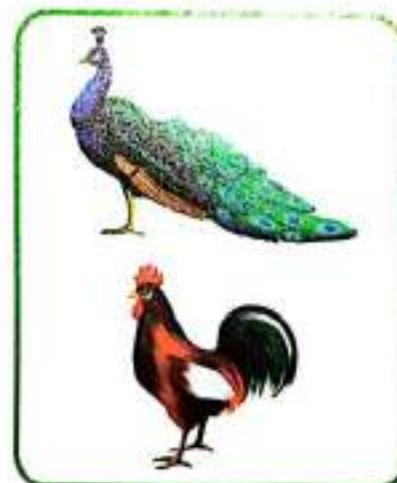
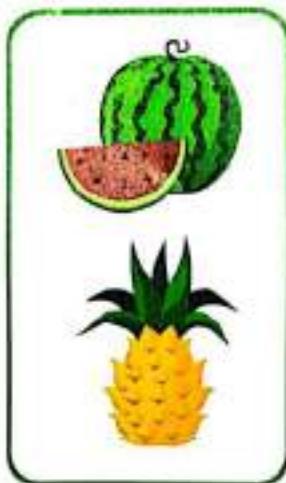
zot

zez

zo'r

"Z" tovushi bor so'zni toping.

Oz so'zla – soz so'zla.

Aytar so'zni ayt,
Aytmas so'zdan qayt.

zar	za-rar
zarb	za-min
zar-ba	za-mon

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	y
r	q
s	z

zi-na	za-rar	zul-mat	zi-yo-li
zi-ra	ziy-nat	zum-rad	za-bar-dast
zi-rak	zam-bil	zi-yo-da	zi-na-po-ya

Rasmlar orasidan topishmoq javobini toping.

Oz qo'ysa, "sol", – deydi.

Ortiq qo'ysa, "ol", – deydi.

O'zbekiston

– O'zbekiston qanday diyor?

– O'zbekiston – qadimiy diyor.

O'zbekistonda ulkan , ko'rkarb

, zilol , turli-tuman ,

qadimiy

bor. O'zbekistonda do'stlik,

birodarlik qadrlanadi.

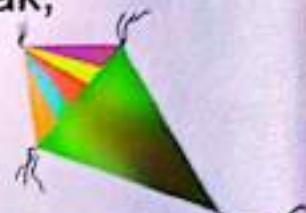

[v] tovushi – undosh tovush.
Talaffuzda pastki lab yuqori tish
qirralariga yaqinlashadi. Havo
tor bo'shiqdan tebranib o'tib,
tovush hosil qiladi.

"V"ga qarab deymiz varrak,
Bordir bizda ezgu tilak.
Va'daga kerakdir vafo,
Vazifani bajar doimo.

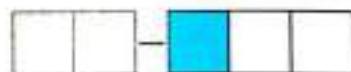

va	vazn	va-tan	yov	sa-vol
voy	vaqt	vo-diy	zavq	var-rak

vel vok viy vul v... nav suv

Toza qilib badanni,
Yordam qilar u doim.
Semirtirib u tanni,
O'zi ozar muloyim.

Munavvar musavvir

Munavvar buvasidan musavvir kim, deb
so'radi. Buvasi musavvir rassom, deb aytdi.
Munavvar katta bo'lsam, buyuk musavvir
bo'laman, deb niyat qildi.

bu-vi
bu-va
nov-voy
nov-vot
mu-sav-vir
mu-nav-var
va-si-yat
ne-va-ra

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	y
r	q
s	z
v	

So'zlarda [V] tovushi ishtirok etgan rasmni toping.

1. Rasmda qayer tasviri?
2. U yerda nima qilinadi?
3. Vokzalda nimalar qatnaydi?
4. Vokzalni metro desa bo'ladimi?

VOKZAL

[p] tovushi – undosh tovush.
Talaffuzda avval lablar
jipslashgan bo'ladi, so'ngra
havoning tez yorib chiqishi
natijasida ochiladi.

Parpi poyezdda kelar,
"P" kabi qo'li belida.
Vagonda to'la pilla,
Ishonmasang, qara-da.

pol
par
pul

kap-tar
pil-la
pal-la

pay-poq
qo'l-qop
qal-poq

pa-zan-da
poy-de-vor
po-yab-zal

ip poy pul par pay po'm pun

Oppoqqina, par emas,
Momiqqina, qor emas.

--	--	--

Pak-pakana bo'yи bor,
Yetti qavat to'ni bor.

Oldin edi nuqul,
 bo'ldi butkul.
Yorilib birdan ,
Yana bo'ldi oppoq.

		-		
--	--	---	--	--

		X	-	
--	--	---	---	--

**Xurmacha
polvon**

pat	pa-ri
pa-tir	pa-lov
po-liz	pi-yoz
po-ya	pi-yo-la

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

i-pak	por-loq	pos-bon	pay-vand
po-ya	pat-nis	po-la-pon	ka-pa-lak

Ipak qurti

Bir bor ekan, bir yo'q ekan. Uzumzorda ipak qurti va kapalak bor ekan. Kapalak qanotlari turli-tuman tovlanarkan. Uni kuzatib, ipak qurti kapalakka rosa qilibdi.

Ipak qurti ipak o'rayveribdi, o'rayveribdi. Bir kuni ertalab qarasa, endi u ipak qurti emas, kapalak ekan. Keyin u gulzor tomon qanot qoqib ketibdi.

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	y
r	q
s	z
v	p

[g] tovushi – undosh tovush.
Talaffuzda lablar biroz ochiq, til
uchi pastga tushgan va pastki
kurak tishlaridan itarilgan holda
tebranib tovush hosil bo'ladi.

Go'zal doira shaklim,
Gorilla etdi yarim.
"G" bo'ldi endi harfim,
Shu mening so'nggi gapim.

gul
gap

gerb
ga-la

go'-zal
tug-ma

gul-barg
gum-baz

gi

ga

og

gaz

gid

go'

gen

Boshqotirmada yashiringan so'zni toping.

gul

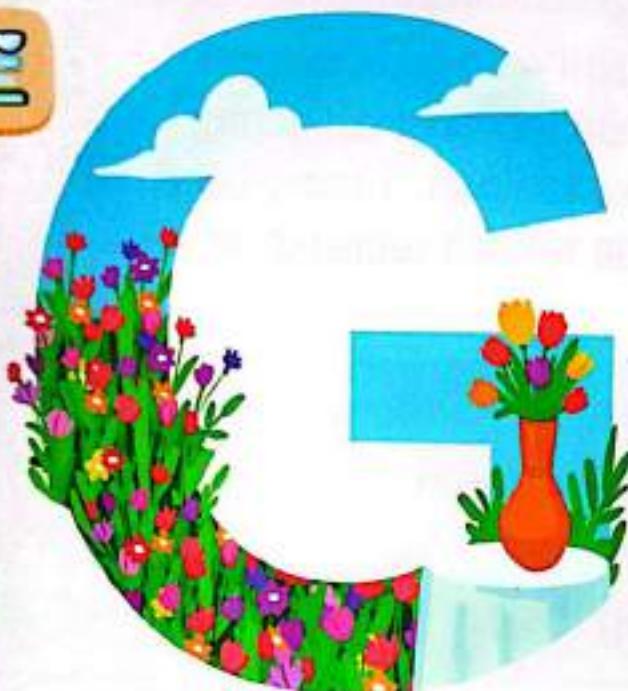

g u r u ch

– donli ekin.

U vitaminlarga boy bo'lib, insonga
quvvat beradi.

gul	gi-lam
gul-don	gi-los
gul-zor	kul-gi

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	y
r	q

s	z
v	p
g	

tug	la-gan	ga-ze-ta	Gul-no-za
gaz	kul-gi	ge-o-log	Gul-zo-da
gar	gav-da	gu-lis-ton	Gul-sa-nam

Tez aytish

Guldasta – gullardan dasta.

Gulzorda

Aziza gullarni yoqtiradi. U onasi va akasi bilan birgalikda gulzorga atirgul va lola ekdi. Aziza gullarga o'z vaqtida suv quydi. Tez kunda gullar oq, qizil, sariq bo'lib gulladi. Aziza gullarni ko'rib quvondi. U o'z gullaridan onasiga guldasta yasadi.

[g'] tovushi – undosh tovush.
Talaffuzda lablar biroz ochiq,
til uchi ko'tarilgan. Tilning orqa
tomonida tovush tebranib hosil
bo'ladi.

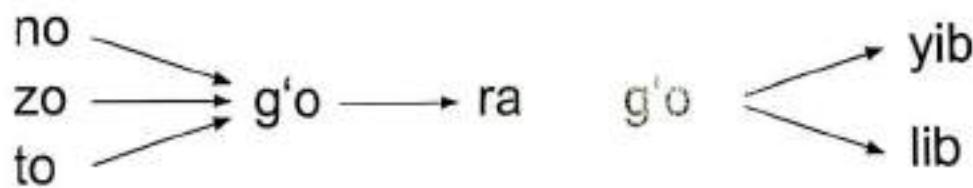

"G'"ni yozish qiyinmas,
Biroz e'tibor bergil.
"G" harfining qoshiga,
Qo'ysang teskari vergul.

g'oz	dog'	g'o'-la	g'al-la	bog'-bon
g'or	bog'	to-g'a	g'ur-ra	bug'-doy

g'o g'a eg' og' g'oy g'ep g'ur

"G'o-g'o"laydi g'oz,
Kuylar mayin ovoz:
"O'ynaylik birga,
Kuylaylik birga.
Bu bog', dalamizda,
Quvnavlik birga".

--	--	--	--

g'oz	g'arb
g'o-ya	g'arq
g'o'-ra	g'o-lib
g'o'-za	g'o-yib

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	y
r	q
s	z
v	p
g	g'

Tez aytish

G'ani g'ildirakni q'izillatib g'ildiratdi.

G'alaba

G'ulom bilan Marg'uba sportni yoqtiradilar. G'ulom boks, Marg'uba esa gimnastika to'garagiga qatnaydi. Ular bu yilgi musobaqaga ko'p tayyorgarlik ko'rdilar. Musobaqa yakunida ular g'oliblikni qo'lga kiritib, g'alaba bilan uyga qaytdilar.

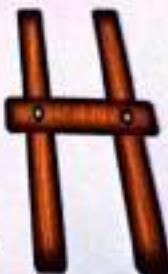

[h] tovushi – undosh tovush. Til pastki kurak tishlarning orqasida turadi. Havo tomoqdan qirilmay, yumshoq chiqadi.

Narvonchaga o'xshaydi
"H" harfiga qarasak.
Hakimjon handalak yer,
Hoshimjon chalar hushtak.

ha	his	hav-za	ho-di-sa
hal	har	ho'-kiz	hi-mo-ya
haq	ham	ha-vas	ha-vo-la

ho ha uh hu oh ho'z hog

Sehri so'zlar

Bolalar, tilimizda sehrli so'zlar borligini bilasizmi? Ular "Assalomu alaykum", "Rahmat", "Uzr", "Vaalaykum assalom", "Marhamat" kabi so'zlardir. Bu so'zlar sehrli ekanligiga sabab, ularni aytganda inson yuzida tabassum paydo bo'ladi.

Rahmat

Marhamat

1. Siz ham sehrli so'zlarni bilasizmi?

hukm hu-quq
hu-nar hol-va

ha-vo ha-yot hik-mat hi-so-bot
ha-yo ha-yit hay-rat hu-ku-mat

- Harakat, harakatda barakat.
- Hunar, hunardan unar.
- Halol mehnat – mo'l daromad.
- Har kim ekkanin o'rар.

Hayvonot bog'i

Biz bugun oilamiz bilan
birga hayvonot bog'iga bordik.
Hayvonot bog'i katta ekan.
U yerda timsoh, yo'lbars,
bo'ri, tulki, ayiq, kiyik kabi
hayvonlarni ko'rdik.

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	y
r	q
s	z
v	p
g	g'
h	

[sh] tovushi – undosh tovush.
Tishlar bir-biriga yaqinlashgan.
Tilning uchini biroz ko'tarib, pastki
kurak tishlarga tiragan holda aytin.

"S" do'stlashdi "H" bilan,
Ko'ring shodligin biram.
Shaxmat, shashka so'zlarida
Ajralmas ular hech ham.

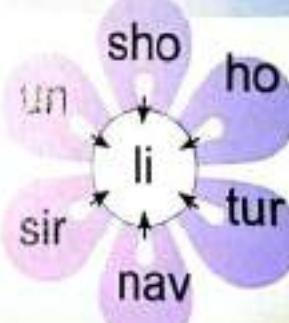
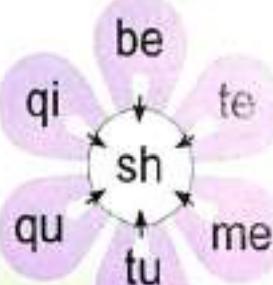
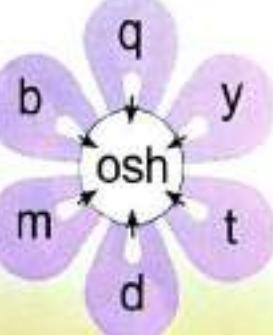

shi-mol
shi-rin

sha-kar
she-rik

shov-qin
shar-bat

shu sha osh ush she sho' shun

Buyuk ipak yo'li – Sharq va G'arb
mamlakatlarini ilk bor o'zaro bog'lagan karvon yo'li.

shim
shi-mol
sham
sha-mol
shar
sha-kar

Tushirib qoldirilgan hafta kunlarini toping.

Qish

O'lkamizga qish fasli kirib keldi. Qishda hamma yoq oppoq qor bilan qoplanadi. Bolalar qishki o'yinlarni intiqlik bilan kutadilar. Maydondan bolalar shodon kulgisi eshitiladi.

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	y
r	q
s	z
v	p
g	g'
h	sh

[f] tovushi – undosh tovush.
Talaffuzda pastki lab yuqori
tish qirralariga yaqinlashgach,
o'rtasida tor bo'shliqdan havo
o'tib tovush hosil bo'ladi.

Fil so'zini yozganda,
Fozil bo'ldi ko'p hayron.
"F" harfiga o'xshardi,
Singlisi chizgan bayroq.

I **L** **F**
2 **3** **1**

fil	fosh	lof	fikr	fasl
fan	saf	naf	film	farz

af **fil** **qof** **shef** **fez** **foy** **fon**

Farzandim – dilbandim,
Farzandim – asal qandim.
Har onim fido bo'lsin,
Farzandim o'ynab-kulsin.

1-may – Favvoralar kuni.

Billur kabi tomchilar,
Raqsga tushgandek bo'lar.
Bu neligin kim aytar?
Udir go'zal favvoralar.
Billur kabi tovlanar,
Dilga huzur baxsh etar.
Suvin purkaydi jo'shqin.
Favvoralar berar salqin.

fut-bol	na-fo-sat
daf-tar	fa-ro-von
kon-fet	fav-vo-ra

fa-ol	fil	fa-zo	far-zand
filtr	film	fa-zo-gir	far-rosh

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	y
r	q

s	z
v	p
g	g'
h	sh
f	

Rasmlar orasidan topishmoqning javobini
toping.

Qirg'oqlarni birlashtirib,
Masofani yaqin qilar.

Maydonlarda u turar,
Shiddat bilan otilar.

Bolalarni maftun etar,
Kun o'tgani bilinmay ketar.

Koinot – F a z o

Quyosh –

--	--	--	--

Atrof –

--	--	--	--

Film –

--	--	--	--

Sof –

--	--	--	--

[ch] tovushi – undosh tovush.
Talaffuzda tishlarni bir-biriga
yaqinlashtiring. Tilni yuqori kurak
tishlarga tekkizib aytинг.

Cho'mich, chelak va choynak,
"Ch"dan boshlanar bilsak.
Ikki belgi bir bo'ldi,
E'tibor berib ko'rsak.

chol
choy

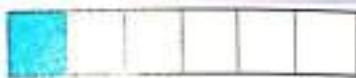
cho-ra
chim

chaq-moq
chaq-qon

cha-qa-loq
ol-cha

Top-sak ham-ki bir u-shoq,
Ta-lash-ma-yin yey-miz biz.
A-hil-lik no-ni har chog'
Ba-ra-ka-li dey-miz biz.

Chorvoq, Chimyon, Chortoq, Chiroq so'zlari
nima uchun bosh harf bilan yozilgan?

Chimyon tog'i

Dam olish kuni oilamiz bilan birga
Chimyon tog'iga chiqdik. U yerda qor ko'p
edi. Akam chang'ida, men chanada maza
qilib uchdik. Tog' havosi barchamizga yoqdi.

cha-la
cha-na
cha-man
choy
choy-nak
cho-ra

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	y
r	q
s	z
v	p
g	g'
h	sh
f	ch

chim
chi-nor
chi-girt-ka

ko'-cha
bog'-cha
ar-cha

chuch-va-ra
chuch-mo-ma
chor-ra-ha

Ga-la bo'-lib ke-lib-san,
Me-va-lar-ni cho'-qib-san.
Cho'-qi-ma-gin sen hoy, hoy,
Chum-chuq, chum-chuq-voy.

--	--	--	--	--

Bilasizmi?

Uy hayvonlari bolalariga alohida nom beriladi. Mushuk bolasi mushukcha, itniki kuchukcha, ot bolasi toychoq, qo'y bolasi qo'zichoq, echki bolasi uloqcha, tuya bolasi bo'taloq, sigir bolasi buzoqcha deb ataladi. Siz yana qaysi hayvon bolalari nomlarini bilasiz?

[j] tovushi – undosh tovush.
U ikki xil talaffuz qilinadi:
[j] – portlab jo'ja,
[j] – sirg'alib jirafa.

Soyabonning bandini
Eslatar "J"ning shakli.
Ilmoqqa ham salgina
O'xshab ketadi asli.

joy
jag'
jam

jim
ja-zo
jo'-ja

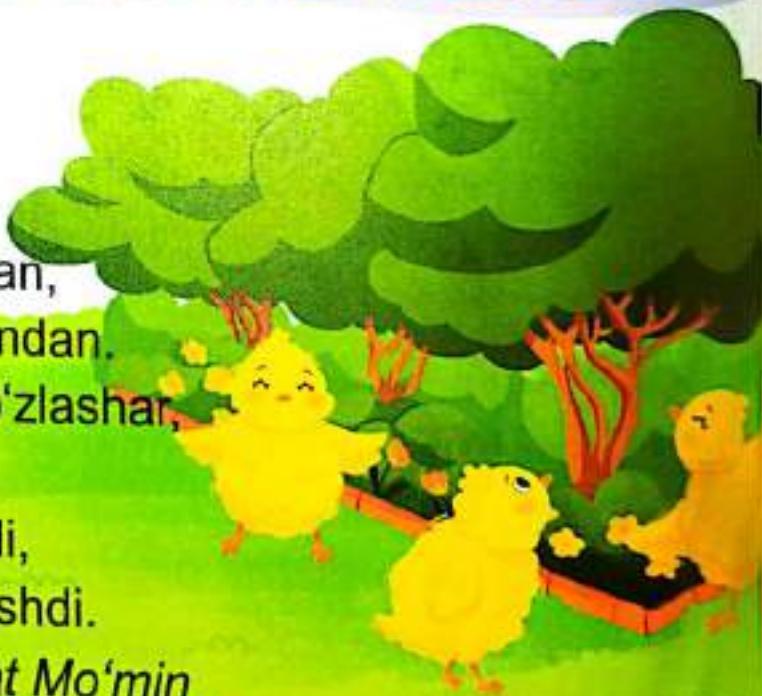
jiz-za
jiy-da
jan-nat

jum-boq
jim-mit
jim-ji-loq

jo**ej****jum****jun****jon****jef****guj**

Jo'ja

Jo'jalar juda qiziq,
Oyoqlari qiltiriq.
Chiqishibdi tuxumdan,
Oppoq kichkina xumdan.
"Chip-chip" deya so'zlashar,
Oyisini izlashar.
Tovuq so'zin uqishdi,
Yerdan uvoq cho'qishdi.

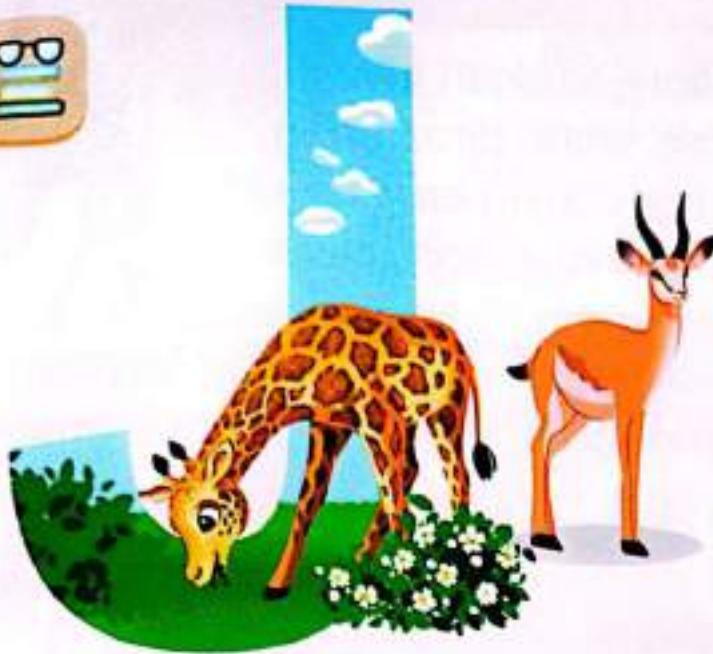

Po'lat Mo'min

**Oltin tojli
xo'roz**

jar	ju-ma
o'l-ja	jum-la
o'-jar	jum-boq
jim	jaj-ji

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	y
r	q
s	z
v	p
g	g'
h	sh
f	ch
j	

Yashash joyi Afrika,
Bo'yni uzun u tikka.

--	--	--	--	--

Ko'kdan tushdi bir ustun,
Usti baxmal, ichi un.

--	--	--	--	--

Jozibador kuy
Jasur juda kichik yoshidan
musiqa asboblarini chalishga
qiziqar edi. U jajji qo'lchalari
bilan pianinoni chala oladi.
Musiqa darsida g'ijjak asbobini
ko'rib qiziqib qoldi. Jasurga
g'ijjakda chalingan kuy juda
yoqdi. Jonkuyar ustoz Jamila
opa Jasurga g'ijjak chalish
sirlarini o'rgatishga so'z berdi.

[x] tovushi – undosh tovush.
Talaffuzda lablar biroz ochiq,
til bilan tomoqning orqa devori
siqiladi va tovush hosil qilinadi.

"X" harfi-chi bizga, yodga solar qaychini,
Qo'rwmang, hech narsani kesmas ammo.
Xo'roz, xabar, xalq, xazina so'zlarini,
"X" bilan yozing, tug'ilmaydi muammo.

xil	xon	xa-mir	xo-tir-jam
xat	xom	xo-na	xush-vaqt
xa-tar	xos	xa-to	xu-su-san

xo

ex

xum

xun

xon

xef

xuj

Yaxshilik

Xonzoda bugun maktabga
kelmadi. U kasal bo'lib qoldi.
Bundan Xolida xabar topdi. U
onasidan Xonzodaning holidan
xabar olishga ruxsat so'radi.

Xonzoda dugonasi Xolidani
ko'rib juda xursand bo'ldi.
Xolida dugonasidan xasta bo'lib
qolishining sababini so'radi.

Ertasi kuni sinf rahbari
sinfga kirib kelishi bilan Xolidani
[redacted].

xol	xa-to
xo-la	xa-tar
xon	das-tur-xon

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	y
r	q
s	z

v	p
g	g'
h	sh
f	ch
j	x

Boshi taroq, dumi o'roq.

Muz saroyi

Bu – muz saroyi. Unda ko'pgina qishki o'yinlarni tomosha qilish va tashkil etilgan to'garaklarga qatnashish mumkin. Ayniqsa, yokkey o'yini juda qiziqarlidir.

Xokkey – bu mardlar o'yini. Xokkeychilar chaqqonlik bilan harakatlanadilar. Xullas, bu sport turi tezkorlik, epchillik va hushyorlikni talab etadi.

ng tovushi – undosh tovush.

Talaffuzda til yuqori kurak tish
orqasiga ko'tariladi va havo
burun orqali chiqadi.

Boshqa-boshqa ikki harf,
Ishlar bitta tovush uchun.
"N" va "G"ning juftligi,
Ko'rsatar dimog' kuchin.

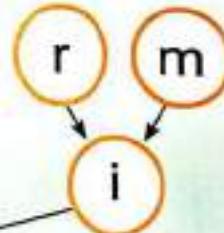
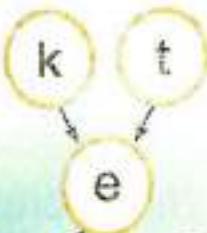
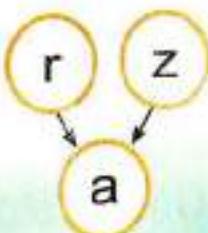
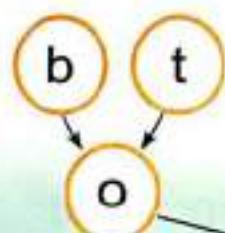

ong
tong
bong

rang
teng
chang

si-ngil
de-ngiz
ko'-ngil

yu-ring
o'-ti-ring
yu-gu-ring

Tong

Tong otmoqda, sutdek oppoq tong,
Xayrlashib tun bilan shodon.
Tong ortidan quyosh urib bong,
Chiqar – nurin sochib har tomon.

tong
rang
keng
teng
ming
bong

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	y
r	q
s	z
v	p
g	g'
h	sh
f	ch
j	x
ng	

erta tong
tilla tanga
to'q rang

ko'k dengiz
uzum uzing
kitob o'qing

bilib oling
javob bering
sekin yuring

Vatani borning baxti bor,
Mehnati borning – taxti.

Yolg'onning umri qisqa.

Rang-barang olam
Bilasizmi, tabiatda
ranglar issiq va sovuq
ranglarga bo'llinadi. Sariq,
zarg'aldoq, qizil – issiq
ranglar. Binafsharang,
ko'k, yashil esa sovuq
ranglardir.

Tutuq belgisi tovushni bildirmaydi. Tutuq belgisidan oldin kelgan unli tovushni biroz cho'ziq, undoshni esa keyingi unlidan ajratib talaffuz qiling.

Vergulga o'xshar shaklim,
"O" va "G" dan bor farqim.

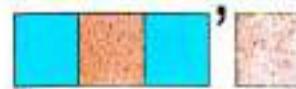

a'lo
she'r

ma'no
e'lon

sur'at
jur'at

Ra'no
Tal'at

E'lom

Diqqat, diqqat, diqqat! Tasviriy san'atni yoqtirgan, uning sirlarini o'rganishni istagan bolalar uchun "San'at g'unchalari" deb nomlangan to'garak tashkil etildi.
Rahbar: Ma'mura Tal'atovna
Haftaning chorshanba va juma kunlari.

da'vo
qal'a
ne'mat
E'zoza

o	a
i	u
o'	e

t	n
l	m
d	k
b	y
r	q
s	z
v	p
g	g'
h	sh
f	ch
j	x
ng	,

So'zingda ma'no bo'lzin,
Va'dangda vafo.

Na'matak

Ariq bo'yи chakalak,
Qo'lga kirar tikanak.
Buvimlar hech qo'ymagach,
Teryapmiz biz na'matak.
Derlar: koni foyda bu,
Kasallik bor joyda bu.
Shamollahsga davodir,
Qaynoq sut-u choyda bu.
Sariqlikni yo'qotar,
Qizamiqqa o'q otar,
Boydir darmondoriga,
Quvvatingiz uyg'otar.

Xayriddin Saloh

